

CHƯƠNG XI - SINH LÝ HÔ HẤP

Hô hấp → *Phổi (ngoài)*
 → *Mô bào (trong)*

- **Cơ quan hô hấp** : đường dẫn khí + phổi
- + **Đường hô hấp trên** (ngoài): *mũi, hầu, họng, khí quản*
Sưởi ấm không khí.
Giữ bụi bặm (nhờ dịch nhầy & h/d lông nhung)
P/xạ tự vệ (n.mạc mẫn cảm → hắt hơi, ho)
- + **Phổi cấu tạo từ phế nang.** *Quanh phế nang có hệ mao quản → trao đổi khí giữa phổi & m. trường*

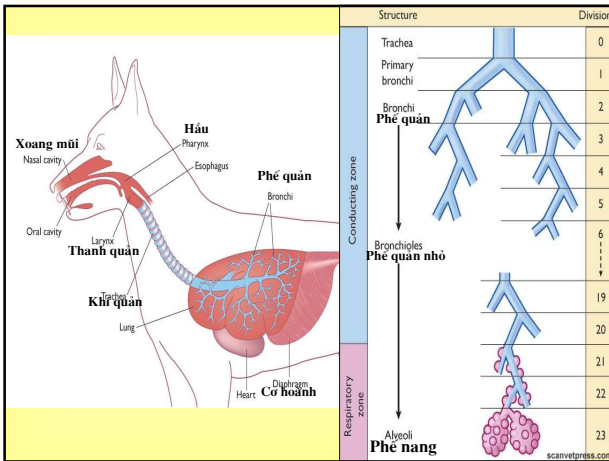

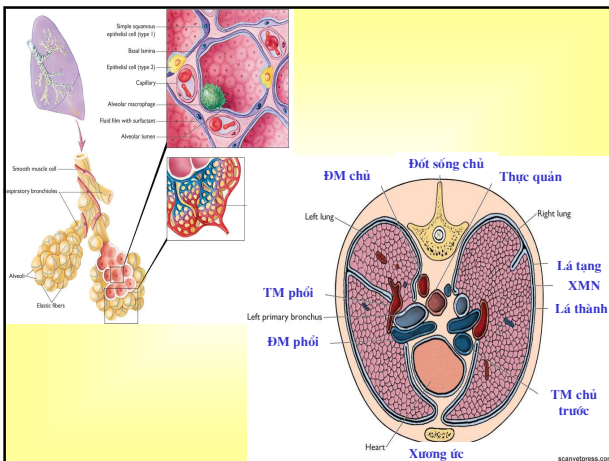

---

§1. HÔ HẤP PHỔI

I. ALXMN

- + XMN? lồng ngực và giới hạn bởi lá thành, lá tạng
- + Áp lực trong xoang màng ngực gọi là ALXMN
- + ALAXMN (745-754 mmHg) ≤ P k² (760 mm Hg) = P phổi
- coi P k² = 0 → PXMN = -15 → - 6 mmHg → ALAXMN
- + TN: áp lực kế = cồng

a. Vai trò của ALAXMN

- + phổi luôn căng, theo sát lồng ngực
- Thủng → phổi xẹp, mất k/n hô hấp (trần khí màng phổi)
- + Tạo đk cho máu từ TM về tim (tìm làm việc h/quả hơn)

---

b. Hình thành ALAXMN

- + Bào thai chưa hô hấp phổi, chưa có ALA. Sườn nằm xuôi, 2 lá sát nhau. Khi đẻ ra động tác hô hấp đầu tiên → x/s vào cột sống → lồng ngực nở to → hình thành ALAXMN. Càng lớn lồng ngực càng phát triển nhanh → ALXMN càng thấp
- + Do phổi có tính đàn hồi (nếu k⁰ P_{k/quyển} = P_{XMN}).
- Nên P_{k/q}(phổi) t/d lên XMN → triệt tiêu 1 phần do phản lực
- Sức co đàn hồi của phổi khi hít vào = 15 mm Hg
- khi thở ra = 6 mm Hg
- P_{XMN} = khi hít vào = 760 - 15 = 745 mm Hg
- khi thở ra = 760 - 6 = 754 mm Hg

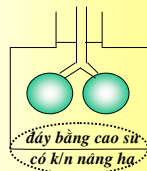

II. CƠ CHẾ HÔ HẤP (hít vào + thở ra)

- + Phổi k⁰ thể tự co giãn (k⁰ có cấu tạo cơ) mà co giãn thụ động nhờ các cơ hô hấp
- + TN: (hình vẽ)
- Khi kéo đáy xuống → V bình ↑ → P bình ↓ → bóng phồng lên
- Khi đẩy đáy lên → V bình ↓ → P bình ↑ → bóng xẹp

(tương tự phổi)

- + Khi lồng ngực mở rộng → phổi nở ra → P trong phổi ↓ → không khí tràn vào phổi (hít vào)
- + Khi lồng ngực hẹp lại → phổi xẹp lại (thở ra)

---

1. Hít vào: ngực mở rộng do t/đ của 2 cơ:

+ **Cơ hoành:** bình thường góc lồi, khi trung khu cơ hoành HF → cơ hoành co → góc nhọn → lồng ngực mở rộng theo hướng từ trước ra sau

+ **Gian sườn ngoài:** một đầu bám cạnh sau x/s trước, một đầu bám cạnh trước x/s sau. Khi co tạo 2 lực ngược chiều A & B.

→ Kết quả: 2 cơ co → lồng ngực mở rộng theo 3 chiều → phổi nở ra → hít vào

---

---

2. Thở ra

+ **Cơ hoành:** từ co → giãn → (góc nhọn → lồi) → lồng ngực thu hẹp theo hướng từ sau ra trước

+ **Gian sườn ngoài** giãn → x/s từ nằm ngang → xuôi

+ **Gian sườn trong** co theo phương ngược cơ gian sườn ngoài

→ Ngoài ra còn một số cơ khác: cơ răng cưa, chéo sườn ... khi thở mạnh còn có cơ bụng

→ Áp dụng trong hô hấp nhân tạo: nâng x/s, hạ cơ hoành

Cơ chế hô hấp

Inspiration
Hít vào

Cơ hoành, cơ gian sườn ngoài co

Sự di chuyển cơ hoành   Lồng ngực

Expiration
Thở ra

Cơ hoành, cơ gian sườn ngoài giãn

Sự di chuyển cơ hoành   Lồng ngực

Vị trí x/s, cơ hoành?

Cơ gian sườn trong co tạo phương ngược chiều

III. PHƯƠNG THỨC HÔ HẤP: 3 phương thức

- + **Hô hấp ngực bụng:** tham gia cả 2 cơ (cơ hoành, gian sườn) → gia sức khỏe, bình thường
- + **Hô hấp bụng:** chủ yếu do cơ hoành (bệnh tim, phổi hoặc xương ngực bị tổn thương)
- + **Hô hấp ngực:** khi hít vào chủ yếu do cơ gian sườn ngoài (chửa, viêm ruột, dạ dày)

IV. TẦN SỐ HÔ HẤP: = số lần thở/1phút, ∈ :

- Tuổi (g/sức non > già)
- Cường độ TĐC, g/s non TĐC mạnh → tần số lớn
- T⁰ môi trường ↑ → tần số hô hấp ↑
- Vận động → hô hấp ↑ để cung cấp O₂
- Viêm phổi, viêm phế quản → hô hấp ↑
- Suyễn lợn → trở ngại hô hấp → khó thở

V. SINH LƯỢNG PHỔI

= **khí lưu thông** + **khí dự trữ hít vào** + **khí thở ra thêm**

lượng khí hít vào thở ra bình thường   *lượng khí có hít thêm sau khi đã hít vào b.thường*   *lượng khí có thở ra thêm sau khi thở ra b.thường*

---

§ 2. TRAO ĐỔI KHÍ TRONG HÔ HẤP

+ T_p khí hít vào, thở ra:

Khí (%)	O ₂	CO ₂	N ₂
Hít vào	20,92	0,03	79,3
Thở ra	16,00	4,40	79,07

→ 5% O₂ giữ lại, 4,4% CO₂ thải ra. Ngoài ra còn CH₄ (nhai lại)

1. Trao đổi khí giữa phế bào và máu

* **Nguyên tắc:** khí khuếch tán từ nơi có P_{RF} cao → P_{RF} thấp

+ Sự khuếch tán chậm nhưng bù lại cấu tạo phổi diện tích bề mặt lớn → đảm bảo được yêu cầu trao đổi khí

Phế bào	P O ₂ (mmHg) 100-115 O ₂	P CO ₂ (mmHg) 38 - 45 CO ₂
<i>Màng phế bào và thành mao mạch</i>		
Máu	O ₂ 20 - 40	CO ₂ 60

+ Phân áp CO₂ chênh lệch k⁰ nhiều nhưng do V thấM CO₂ > 25 lần V thấM O₂ → trao đổi CO₂ vẫn thuận lợi

2. Trao đổi khí giữa mạch máu và tổ chức

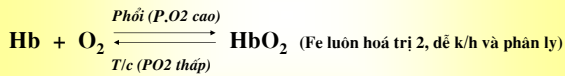
Mạch Máu	P O ₂ (mmHg) 95-100	P CO ₂ (mmHg) 40 - 50
<i>Thành động mạch</i>		
Tổ chức	O ₂ 20 - 37	CO ₂ 60 - 70

3. Sự kết hợp và vận chuyển khí trong máu

3.1. Sự kết hợp và vận chuyển O₂

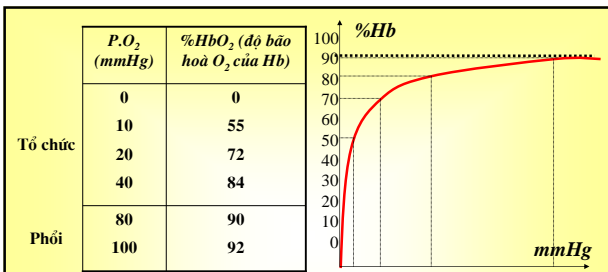
+ O₂ vào máu ở 2 dạng: hoà tan (0,3%), kết hợp Hb (99,7%)

+ Sự kết hợp và vận chuyển O₂

+ Độ bão hoà O₂ của Hb tỷ lệ với phân áp O₂:

Sự phân ly của HbO₂ ∈ T⁰, [H⁺], P_{CO₂}. Khi các y/tố này ↑ → ↑ phân ly và ngược lại (phù hợp TĐC)

Nhận xét:

+ Ở tổ chức Po₂ thấp → 45% HbO₂ phân ly

+ Ở phổi Po₂ cao → có 92% Hb ở dạng HbO₂

+ Po₂ phổi ↓ từ 100-80 mmHg → HbO₂ tạo ra chỉ giảm từ 92 → 90% do đó vẫn đảm bảo đủ O₂

3.2. Kết hợp và vận chuyển CO₂: t/chức → máu, 2 dạng:

+ Hoà tan ≈ 2,7%
 + Kết hợp (còn lại): trong đó 80% KHCO₃ + 20% HbNHCOOH

a. Kết hợp và vận chuyển CO₂ trực tiếp dạng cacbamin

- CO₂ kết hợp trực tiếp nhóm NH₂ của Hb

$$\text{HbNH}_2 + \text{CO}_2 \xrightleftharpoons[\text{Phổi (P.CO}_2 \text{ thấp)}]{\text{T/chức (P.CO}_2 \text{ cao)}} \text{HbNHCOOH}$$

b. Kết hợp và vận chuyển gián tiếp:

- TẾC tạo CO₂ / H₂O $\xrightarrow[\text{Anhydracacbonic}]{\text{Khuyếch tán vào h/c}}$ H₂CO₃ $\xrightarrow{\text{H}^+}$ HCO₃⁻

- Mặt khác: ở t/chức KHbO₂ $\xrightarrow{\text{P o}_2 \text{ thấp}}$ KHb + O₂

+ Do H₂CO₃ mạnh hơn HHb cướp gốc kiềm của KHb:

$$\begin{array}{l} \text{K}^+ + \text{HCO}_3^- \rightarrow \text{KHCO}_3 \\ \text{H}^+ + \text{Hb}^- \rightarrow \text{HHb} \\ \hline \text{H}_2\text{CO}_3 + \text{KHb} \rightarrow \text{KHCO}_3 + \text{HHb} \end{array}$$

→T/chức CO₂ k/hợp gián tiếp → KHCO₃ đến phổi → máu ở phổi có cả KHCO₃ và HHb.

- Do P.O₂ phổi cao → HHb + O₂ → HHbO₂
- Do HHbO₂ mạnh hơn H₂CO₃ cướp gốc kiềm KHCO₃ = p/ứ:

$$\text{HHbO}_2 + \text{KHCO}_3 \rightarrow \text{KHbO}_2 + \text{H}_2\text{CO}_3$$

$\text{H}_2\text{CO}_3 \begin{cases} \rightarrow \text{H}_2\text{O} \\ \rightarrow \text{CO}_2 \uparrow \end{cases}$

+ H₂O + CO₂ chỉ xảy ra trong h/c?

---

§3 - ĐIỀU HOÀ HOẠT ĐỘNG HÔ HẤP
 (điều khiển phức tạp = TK - TD)

1. Trung khu

+ Ở hành tủy, 2 phân đối xứng chia làm 2 vùng c/n: T/khu hít vào (phía bụng) & thở ra (lưng h.tủy)

2. Điều tiết hô hấp = điều tiết phối hợp các cơ hô hấp

- + Điều tiết cơ hoành là xung TK xuất phát từ đốt cổ 3,4
- + Điều tiết gian sườn : tủy sống vùng ngực
- + Điều tiết chung: hành tủy

---

a. Điều tiết = phản xạ

Hít vào → phổi căng KT rút TK X ở phế nang → hành tủy theo dây X → trung khu u/c → cơ gian sườn, cơ hoành giãn → lồng ngực thu hẹp → thở ra → phổi xẹp → k⁰ còn KT dây X → trung khu ở hành tủy hết u/c → trung khu cơ HF → cơ co → lồng ngực nở → phổi nở ra → hít vào

b. Điều tiết = TD: [O₂], [H⁺], [CO₂] máu ảnh đến hô hấp

+ [O₂] máu ↓
+ [H⁺] máu ↑, [CO₂] ↑ } KT h² → T/khu h² HF → ↑ h² (sâu, nhanh, mạnh)

+ [CO₂] ↓, [O₂] ↑ → ↓ hô hấp

→ Nhưng sự h² mẫn cảm với CO₂ hơn nên thường chú ý [CO₂]

→ Ngoài ra vỏ não cũng ảnh hô hấp (TK HF, lo sợ → tăng h²) ./.
